

ANALYSIS OF THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE CUSTOMS FIELD: STRENGTHS, WEAKNESSES

ANALIZA LEGISLATIEI REPUBLICII MOLDOVA ÎN DOMENIUL VAMAL: PUNCTE FORTE, PUNCTE SLABE

Mircea GUTIU¹

Abstract

In the article we systematize the legislation of the Republic of Moldova in the custom field and also analyse the impact of electronic declaration on import and export of the Republic of Moldova. Customhouses taxes has become an indispensable factor for the development of the national economy, as well as electronic tools for accelerating taxes collection. According to estimates, most part of gross domestic product is collecting from customhouse taxes of import. The customs policy aims at ensuring the efficiency of customs operations, regulating the exchange of goods on the customs territory of the Republic of Moldova, contributing to solving political and trade problems regarding the protection of the internal market and stimulating the development of the national economy. At the end of the article, we identified the strengths and weaknesses of customs legislation and were elaborated the recommendations.

Key words: *customhouse, economic security, electronic declaration, taxes.*

JEL: *K33, L51, L69.*

1. Introducere

Relevanța analizei legislației în domeniul vamal este explicată prin modificările stridente ce au loc în comerțul internațional, în relațiile economice dintre diferite țări. Politica vamală, ca și politica comercială, politica valutară, face parte din politica economică. Ea este îndreptată spre reglementarea schimburilor comerciale externe prin stabilirea diverselor reguli vamale și proceduri vamale. Una din principalele funcții a politicii vamale este asigurarea securității economice a țării.

2. Metodele utilizate

Obiectivul general al studiului este depistarea punctelor tari și celor slabe a legislației Republicii Moldova în domeniul vamal. În cercetare au fost utilizate următoarele metode: raționamentul, inducția și deducția, abstracția științifică.

3. Rezultate obținute și discuții

Codul vamal diferă de la țară la țară, în dependență de politica economică și cea externă iar codul vamal poate conține preferințe față de import sau export. Administrarea vamală este activitatea de gestionare a autorităților vamale care vizează facilitarea dezvoltării comerțului exterior și furnizarea de servicii persoanelor care trec mărfuri și vehicule peste granița vamală, precum și îndeplinirea funcțiilor de control, fiscale.

Abordarea principală este că vama creează mecanisme simple și neîmpovărătoare pentru administrarea procesului de mutare a mărfurilor de către companii respectabile, orientându-le să desfășoare afaceri în moduri transparente, iar oamenii de afaceri lucrează la

¹Cercetător științific, Institutul National de Cercetări Economice, Chișinău, Republica Moldova, gutium.mircea@rambler.ru

reputația lor vamală și fiscală, străduindu-se să intre în cercul participanților respectabili la activitatea economică externă, îmbunătățind în același timp calitatea muncii analitice a autorităților vamale și eficacitatea controlului vamal.

Utilizarea tehnologiilor informaționale în procedura de vămuire din Republica Moldova poate fi descrisă cu ajutorul următoarelor trei aspecte:

- Notificarea prealabilă a autorităților vamale despre marfa livrată și mijloacele de transport înainte de trecerea frontierei vamale;
- Declararea mărfurilor prin depunerea unei declarații într-o formă electronică, precum și transmiterea, la vămuirea documentelor, confirmarea informațiilor menționate în declarație;
- Tehnologia „fereastră unică” este un sistem care permite tuturor participanților la comerț și transport să furnizeze informațiile solicitate de organele de control ale companiei pentru implementarea operațiunilor de import, export și tranzit, numai la un anumit punct vamal. Acest sistem ia în considerare neajunsurile din trecut și promovează implementarea și integrarea „ferestrelor unice” naționale.

În Tabelul 1 sunt prezentate principalele acte normative din domeniul vamal, care sunt în vigoare.

Tabelul 1. Legislația Republicii Moldova în domeniul vamal

Codul, hotărâri ale Guvernului	Modificări recente	Data intrării în vigoare
Codul vamal al Republicii Moldova nr.1149 din 20 iulie 2000 [Codul vamal]	Legea Nr. 60 din 23-04-2020 privind instituirea unor măsuri de susținere a activității de întreprinzător și modificarea unor acte normative	23.12.2000
Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 904 din 13.11.2013 cu privire la procedurile de vămuire electronică a mărfurilor [Hotărârea nr. 904, 2013]	Hotărârea Nr. 11 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 904/2013 din 15-01-2020 cu privire la procedurile de vămuire electronică a mărfurilor	15.11.2013
Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 474 din 20-04-2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de aplicare a facilităților fiscale și vamale la importul mijloacelor de transport cu destinație specială [Hotărârea nr. 474, 2016]	Hotărârea Nr. 662 din 17-12-2019 pentru modificarea punctului 17 din Regulamentul cu privire la modul de aplicare a facilităților fiscale și vamale la importul mijloacelor de transport cu destinație specială, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 474/2016	29.04.2016
Ordinul Serviciului Vamal Nr. 56 din 21-02-2008 cu privire la aprobarea Regulamentului privind vămuirea bunurilor trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova de către persoane fizice și a unor formulare tipizate [Ordinul nr. 56, 2008]	Ordin Nr. 118-O din 23-03-2015 cu privire la completarea anexei nr. 5.1 la Ordinul nr. 56-O din 21.02.2008 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind vămuirea bunurilor trecute peste frontiera vamală a RM de către persoane fizice și a unor formulare tipizate”	11.04.2008
Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.815 din 02-08-2005 cu privire la regularizarea traficului de mărfuri și servicii ce constituie obiectul activității de comerț exterior a agenților economici din Transnistria, precum și furnizarea de către aceștia a rețelelor și a serviciilor de comunicații electronice [Hotărârea nr. 815, 2005]	Hotărârea Nr. 356 din 18-04-2018 cu privire la aprobarea modificărilor și completărilor ce se operează în unele hotărâri ale Guvernului	05.08.2005
Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 1185 din 30-09-2003 despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de	Hotărârea Nr. 645 din 10-07-2018 cu privire la modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1185 din 30 septembrie 2003	10.10.2003

introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoanele fizice [Hotărârea nr. 1185, 2003]		
Legea Parlamentului Republicii Moldova Nr. 1569 din 20-12-2002 cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice [Legea nr. 1569, 2002]	Legea Nr. 79 din 24-05-2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative	31.12.2002

Sursa: sistematizat de autor

Declarația electronică este un complex de instrumente software și hardware care permite declararea vamală a mărfurilor și vehiculelor în formă electronică. Acest sistem vizează simplificarea interacțiunii dintre participanții la activitățile economice străine și autoritățile vamale și accelerarea procesului de declarare vamală utilizând o nouă abordare calitativă a problemelor de vămuire bazate pe tehnologii fără hârtie.

Procesul de declarare electronică constă în desfășurarea unei proceduri la distanță pentru declararea vamală a mărfurilor, în timpul căreia declarantul și inspectorul pot fi la orice distanță unul de celălalt și pot purta un dialog cu ajutorul dispozitivelor electronice. În acest caz, declarantul de la un loc de muncă poate declara simultan mărfuri la diferite posturi vamale.

Dezvoltarea unui sistem de declarații electronice utilizând asociația internațională a rețelelor de internet în autoritățile vamale ale Republicii Moldova este una dintre direcțiile principale pentru îmbunătățirea a procedurilor vamale. În același timp, introducerea declarației electronice a impus serviciului vamal să efectueze un set de măsuri tehnice și tehnologice. În prezent, toate autoritățile vamale ale Republicii Moldova sunt gata să utilizeze formularul electronic pentru declararea mărfurilor folosind internetul.

„În scopul implementării art.9 alin.(3) din Codul vamal nr.1149-XIV din 20 iulie 2000 și în vederea simplificării procedurilor vamale aferente exportului și importului de mărfuri, reducerii timpului de vămuire și numărului de acte necesare pentru realizarea exportului și importului, Guvernul a aprobat:

Regulamentul cu privire la procedura vămuirii electronice a mărfurilor la export;

Regulamentul cu privire la procedura vămuirii electronice a mărfurilor la import” [Hotărârea Guvernului Nr.904, 2013].

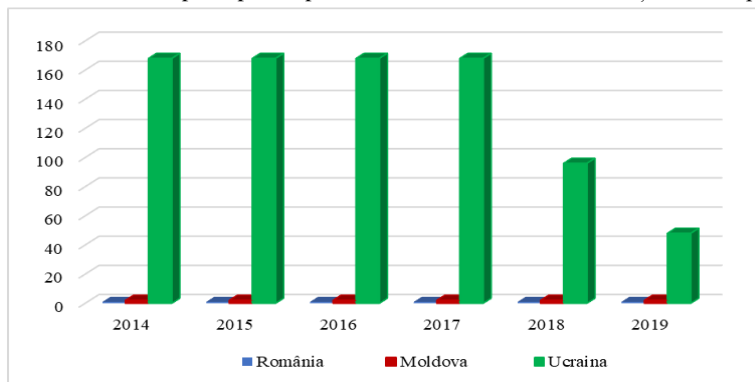
De la începutul anului, în perioada ianuarie-iulie 2020, autoritățile vamale au înregistrat mărfuri în valoare de 2889645 mii dolari SUA din importuri. Primirea declarațiilor prin format electronic a favorizat viteza documentării importului (Figura 1), însă timpul pentru documentarea exportului așa și nu sa micșorat (Figura 2).

Ucraina a facilitat comerțul transfrontalier prin eliberarea mai rapidă a declarațiilor vamale și prin reducerea numărului de inspecții fizice. Alt factor care a permis reducerea timpului pentru documentarea tranzacțiilor de import este simplificarea cerințelor față de certificarea conformității pentru piesele auto.

Analiza comparativă a dinamicii unui din indicatori a Indicelui Doing Business, și anume timpului pentru proceduri de documentare ale tranzacțiilor de export în Republica Moldova cu țările concurente din regiune, a arătat, că Georgia în anul 2014 (DB 2015) a înregistrat același nivel ca și Moldova, dar deja în anii următori a minimizat timpul pentru procedurile în cauză.

Georgia a optimizat timpul pentru procedurile de documentare și vămuire prin îmbunătățirea sistemului său de procesare electronică a documentelor, și prin introducerea a unei opțiuni avansate de prezentare a documentelor electronice. Prin urmare, Moldova trebuie să implementeze experiența acestei țări.

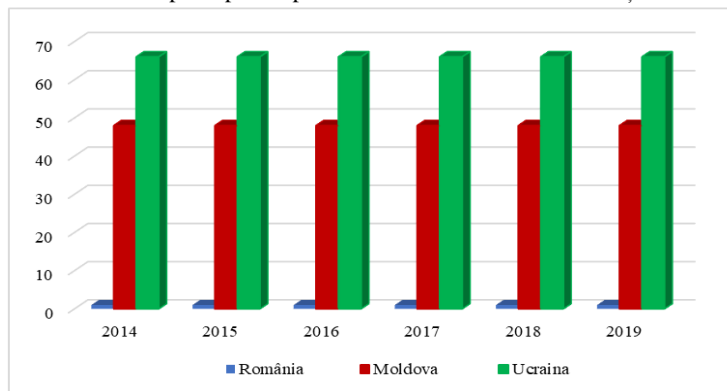
Figura 1. Dinamica timpului pentru proceduri documentare ale tranzacțiilor de import, ore

Sursa: elaborat de autor în baza datelor rapoartelor Doing Business [Doing Business]

Analiza legislației actuale, precum și studiul experienței practice în aplicarea procedurii de declarare electronică, ne permit să evidențiem problemele actuale în aplicarea acestei proceduri. Sistemul de schimb interdepartamental de informații între organele de control ale Republicii Moldova nu este perfect.

Figura 2. Dinamica timpului pentru proceduri documentare ale tranzacțiilor de export, ore

Sursa: elaborat de autor în baza datelor rapoartelor Doing Business [Doing Business]

Această problemă este asociată nu numai cu activitățile autorităților vamale. Unul din **punctele slabe**, este faptul că permisele pe care declarantul le primește de la autoritatea de acordare a licențelor, de la organismul de certificare, de la departamentul sanitar-veterinar, sunt eliberate și au forță juridică numai pe hârtie. În ciuda faptului că declarantul depune o declarație electronică, trebuie să depună la autoritatea vamală o copie pe hârtie a acestor

permise, de fapt, duplicând toate documentele și informațiile transmise în format electronic. Problema declarației electronice din Republica Moldova ar trebui rezolvată prin stabilirea interacțiunii informaționale între diferite departamente. Anumiți pași în această direcție au fost deja realizați.

În special, o lucrare deplină privind efectuarea operațiunilor vamale fără utilizarea suportului de hârtie poate fi stabilită prin crearea unui sistem automatizat de informații unificat, care ar trebui să devină unul dintre segmentele sistemului automat interdepartamental. Reglementări privind sistemul informațional automatizat interdepartamental integrat al organelor executive care exercită controlul la punctele de control de peste granița de stat a Republicii Moldova.

În ciuda dificultăților actuale, utilizarea tehnologiilor informaționale în domeniul vamal dă deja rezultate pozitive. Procesele de integrare economică, accelerarea și creșterea cifrei de afaceri comerciale afectează inevitabil formarea sistemului e-vamal. La rândul său, în condițiile moderne de dezvoltare a societății informaționale, vama electronică ar trebui să se dezvolte în cadrul sistemului de comerț electronic, care deschide noi oportunități pentru creșterea eficienței operațiunilor comerciale prin utilizarea tehnologiei informației în gestionarea proceselor de afaceri.

Alt *punct slab* constă în implementarea practicii declarației electronice este limitată din următoarele motive. În primul rând, factorul uman își face propriile ajustări. Un inspector care ia o decizie cu privire la eliberarea unui produs nu își poate transfera responsabilitatea asupra unui proces electronic impersonal. Este dificil din punct de vedere psihologic să își asume responsabilitatea fără a vedea toate documentele pe hârtie cu sigilii. El nu este pe deplin conștient de semnificația semnăturii digitale electronice a declarantului. În procesul de declarație vamală electronică, inspectorul experimentează în mod constant nevoia de documente pe hârtie.

În al doilea rând, există probleme tehnologice ale declarației vamale. Conceptul de control vamal post-eliberare este în curs de dezvoltare. Este imposibil să depuneți o declarație electronică fără această componentă importantă a controlului vamal. Fără control ulterior (audit vamal), autoritățile vamale nu au cum să se asigure că participanții la comerțul exterior sunt loiali legii.

În al treilea rând, există reclamații frecvente ale participanților la comerțul exterior din cauza duratei lungi și a lipsei de transparență a procedurii pentru obținerea unei semnături digitale electronice. Trebuie remarcat faptul că soluționarea numai a problemelor tehnice nu va duce la o creștere a numărului de participanți la comerțul exterior care utilizează declarația electronică.

De asemenea, un rol semnificativ îl joacă faptul că, în medie, până la 40% din participanții la activitățile economice străine declară nu mai mult de o dată și ulterior nu reiau activitatea economică externă. În consecință, astfel de declaranți nu sunt interesați să îndeplinească condițiile pentru îndeplinirea cerințelor necesare pentru producerea unei declarații electronice.

Este problematic interesul pentru utilizarea declarației electronice a participanților la comerțul exterior - exportatori de mărfuri, deoarece, pentru a confirma validitatea aplicării unei rate zero a taxei pe valoarea adăugată, autoritățile fiscale solicită depunerea unei declarații vamale pe suport de hârtie.

În opinia autorilor, pentru a rezolva aceste probleme este necesară:

- simplificarea procedurii;
- să dezvolte reglementări detaliate și cerințe uniforme;
- organizarea de conferințe, seminare, „mese rotunde” ale participanților la comerțul exterior.

În Republica Moldova taxele se modifică la a opta cifră a codului mărfii. În plus, în cazul când este necesar de verificat codul mărfii, această funcție o îndeplinește Secția verificării codurilor mărfii care se supune direct Departamentului Controlului Vamal al Republicii Moldova, dar nu o îndeplinește Camera de Comerț și Industrie, care nu se supune Departamentului Controlului Vamal.

Interviarea agenților economici a permis depistarea cazurilor, când la determinarea codului mărfii importate direct de la întreprinderea producătoare, secția menționată a schimbat codul stabilit de uzină și anume a opta cifră a codului, și în plus în așa fel că importatorul să achite nu taxa de 5% ci de 15%. Deciziile luate de Secția verificării codurilor mărfii sunt decizii în ultima instanță fără atacare. Situația descrisă ne semnalează despre încă un punct slab, descris mai sus.

Punctele forte:

- Introducerea procedurii vămii electronice a mărfurilor la export;
- Introducerea procedurii vămii electronice a mărfurilor la import;
- Scanarea mijloacelor de transport;
- Controlul fizic este efectuat cu ajutorul unui spectru larg de metode (scanare, chinologie, etc.);
- Utilizarea tehnologiei „fereastră unică”.

Punctele slabe:

- Verificarea codului mărfii este efectuată nu de o agenție independentă.
- Modificările recente din legislație nu pot fi găsite în sistemul „Asycuda World”, și brokerii vamali nu sunt informați operativ.

Recomandări:

- Unificarea tarifelor la primele 6 cifre a codului mărfii;
- Organizarea unei agenții care ar acorda servicii de efectuare a expertizei independente autorizate pentru determinarea codului mărfii;
- Procurarea altui soft sau perfecționarea sistemului „Asycuda World” care ar arăta operativ toate modificările legislației atât din Republica Moldova, cât și din țările de destinație a mărfii.

4. Concluzii

Sistemul vamal din Republica Moldova este extrem de important pentru securitatea economică a Republicii Moldova. Sistemul declarației electronice reprezintă un punct forte pentru accelerarea și îmbunătățirea procesului de colectare a taxelor vamale și a oferirii clienților servicii de calitate. Cu cât va fi mai calitativă și redusă din punct de vedere cronologic procesul de devămare cu atât mai profitabilă va arăta Republica Moldova ca fiind punct de tranzit pentru mărfuri comerciale. Considerăm că elementele cheie ale politicii vamale trebuie să reprezinte introducerea și perfecționarea declarației electronice.

Bibliografie

1. Codul vamal al Republicii Moldova nr.1149 din 20 iulie 2000, în Monitorul Oficial nr. Ediție specială art. 98 din 01.01.2007, disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117031&lang=ro
2. Doing Business, disponibil: <https://www.doingbusiness.org/en/custom-query>
3. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova Nr. 474 din 20-04-2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de aplicare a facilităților fiscale și vamale la importul mijloacelor de transport cu destinație specială, în Monitorul Oficial, Nr. 114-122 art. 541 din 29.04.2016, disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119575&lang=ro
4. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova Nr. 815 din 02-08-2005 cu privire la regularizarea traficului de mărfuri și servicii ce constituie obiectul activității de comerț exterior a agenților economici din Transnistria, precum și furnizarea de către aceștia a rețelelor și a serviciilor de comunicații electronice, în Monitorul Oficial, Nr. 104-106 art. 859 din 05.08.2005, disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=104401&lang=ro
5. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova Nr. 904 din 13.11.2013 cu privire la procedurile de vămuire electronică a mărfurilor, în Monitorul Oficial, Nr. 258-261 art. 1002 din 15.11.2013, disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119917&lang=ro
6. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova Nr. 1185 din 30-09-2003 despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoanele fizice, în Monitorul Oficial, Nr. 211-214 art. 1234 din 10.10.2003, disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=104401&lang=ro
7. Legea Parlamentului Republicii Moldova Nr. 1569 din 20-12-2002 cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice, în Monitorul Oficial, Nr. 185-189 art. 1416 din 31.12.2002, disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108665&lang=ro
8. Ordinul Serviciului Vamal Nr. 56 din 21-02-2008 cu privire la aprobarea Regulamentului privind vămuirea bunurilor trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova de către persoane fizice și a unor formulare tipizate, în Monitorul Oficial, Nr. 74-75 art. 211 din 11.04.2008, disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=48600&lang=ro